

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

منشور اخلاق پژوهش

- با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اعضاء هیات علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می‌گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:
- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هر گونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به مثابه های غیر علمی می‌آیند.
  - ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هر گونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
  - ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
  - ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هر گونه حرمت شکنی.
  - ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
  - ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
  - ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هر گونه پنهان سازی حقیقت.
  - ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
  - ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده هنر و معماری، گروه معماری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: معماری

عنوان:

طراحی مرکز هنر های نمایشی گیلان، با تاثیر از هنر نمایش

استاد راهنما:

دکتر عطا اله طاهایی

استاد مشاور:

دکتر مهرداد جاویدی نژاد

پژوهشگر:

فاطمه جعفری ماتک

زمستان ۱۳۹۱

تقدیم به :

تمامی کسانی که در راه رشد نمایش و معماری ایران تلاش می کنند

تشکر و قدردانی :

با تشکر فراوان از زحمات استاد و مدیر گروه معماری، جناب آقای
دکتر بذرافکن عزیز

و همچنین تشکر از جناب آقای دکتر طاهایی و جناب آقای دکتر
جاویدی نژاد عزیز بابت صبوری و راهنمایی های گرانبادرشان

و تشکر می کنم از دوستان خوبم: امیر عطا گرجی و مینا رامیار بابت
کمک ها و همدلی هایشان و همینطور ممنونم از خانواده ام بخاطر
مهربانی هایشان

و در نهایت تشکر می کنم از تمامی کسانی که به نحوی در به انجام
رسانیدن این پروژه مرا همراهی کردند.

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۱/۱۱/۱۷

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم فاطمه جعفری ماتک از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۷/۵۰ بحروف هفده و نیم و با درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما:

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده
	فصل ۱- مقدمه
۱	۱-۱ مقدمه
۲	۲-۱ بیان مساله
۳	۴-۱ هدف های تحقیق
۷	۵-۱ اهمیت موضوع تحقیق و دلایل انتخاب آن
۷	
	فصل ۲- چارچوب نظری
۸	۱-۲ روابط اجتماعی
۹	۲-۲ هنر نمایش و کارکرد اجتماعی آن
۱۱	۳-۲ تاریخچه نمایش
۱۴	۱-۳-۲ خاستگاه تاتر
۱۴	۲-۳-۲ تاتر و درام در یونان باستان
۱۴	۱-۲-۳-۲ معماری تاتر یونانی
۱۵	۳-۳-۲ تاتر و درام در روم باستان
۱۵	۱-۳-۳-۲ ساختار تاتر رومن
۱۶	۴-۳-۲ تاتر و درام در قرون وسطی
۱۷	۱-۴-۳-۲ تاتر و درام در اروپای غربی
۱۷	۱-۱-۴-۳-۲ درام عبادی
۱۷	
۱۸	۵-۳-۲ تاتر و درام رنسانس
۱۸	۱-۵-۳-۲ تاتر و درام در رنسانس ایتالیا
۱۸	۱-۱-۵-۳-۲ تحولات معماری تاتر
۱۸	۲-۱-۵-۳-۲ کمدیا دل آرته
۱۹	۲-۵-۳-۲ تاتر و درام در رنسانس انگلستان
۱۹	۱-۲-۵-۳-۲ تاتر های عمومی
۱۹	۲-۲-۵-۳-۲ تاتر های خصوصی
۲۰	۶-۳-۲ تاتر و درام در سده ۱۹
۲۰	۱-۶-۳-۲ تاتر و درام فرانسه در سده ۱۹
۲۰	۱-۱-۶-۳-۲ صحنه پردازی و نور پردازی فرانسه در ۱۸۰۰-۱۸۵۰

۲۱	۷-۳-۲ تاتر پیشرو
۲۱	۱-۷-۳-۲ آنتوان و تاتر لیبر
۲۱	۲-۷-۳-۲ نوآوری های عمده فنی
۲۱	۳-۷-۳-۲ تاتر اکسپرسیونیسم آلمان
۲۲	۴-۷-۳-۲ تاتر حماسی
۲۳	۵-۷-۳-۲ تاتر فوتوریسم
۲۵	۶-۷-۳-۲ تاتر بی چیز
۲۵	۷-۷-۳-۲ تاتر نان و عروسک
۲۵	۸-۷-۳-۲ اپن تیتر
۲۵	۸-۳-۲ تاتر و درام شرق
۲۶	۱-۸-۳-۲ تاتر و درام هند
۲۶	۱-۱-۸-۳-۲ درام سانسکریت
۲۷	۲-۱-۸-۳-۲ کاتاگالی
۲۷	۲-۸-۳-۲ تاتر و درام چین
۲۸	۱-۲-۸-۳-۲ اپرای پکن
۲۸	۹-۳-۲ نمایش در ایران
۲۸	۱-۹-۳-۲ نمایش پیش از اسلام
۲۸	۱-۱-۹-۳-۲ کوسه بر نشین
۲۹	۲-۱-۹-۳-۲ سوگ سیاوش
۲۹	۳-۱-۹-۳-۲ قوالی
۲۹	۲-۹-۳-۲ نمایش پس از اسلام
۲۹	۱-۲-۹-۳-۲ تماشا
۳۰	۲-۲-۹-۳-۲ تقلید
۳۰	۳-۲-۹-۳-۲ تقالی
۳۱	۴-۲-۹-۳-۲ نمایش های عروسکی
۳۱	۳-۹-۳-۲ تعزیه
۳۱	۱-۳-۹-۳-۲ تاریخچه و سیر تحول تعزیه
۳۳	۲-۳-۹-۳-۲ محل اجرا تعزیه
۳۳	۴-۲ بررسی استاندارد فضاهای عملکردی مجموعه
۳۳	۱-۴-۲ ضوابط طراحی سالن های نمایش
۳۳	۱-۱-۴-۲ جایگاه تماشاگران
۳۴	۲-۱-۴-۲ صحنه و حوزه های پیرامونی
۳۴	۱-۲-۱-۴-۲ صحنه نمایش
۳۵	۲-۲-۱-۴-۲ فضای پشت صحنه
	۱-۲-۲-۱-۴-۲ مسیر های ارتباطی

۳۵	۲-۴-۱-۲-۲ رختکن
۳۵	۲-۴-۱-۲-۳ فضاهای ثانویه
۳۵	۲-۴-۱-۲-۴ اتاق تمرین
۳۵	۲-۴-۱-۲-۵ انبار
۳۶	۲-۴-۱-۲-۶ کارگاه های صحنه آرایی
	۲-۴-۱-۲-۷ فضاهای عمومی
۳۷	فصل ۳- روش شناسی تحقیق و گردآوری داده ها
۳۸	۳-۱ محتوای تحقیق و طرح پرسش تحقیق
۳۹	۳-۲ چگونگی انجام تحقیق، طرح ریزی تحقیق
۳۹	۳-۳ روش جمع آوری داده ها
۳۹	۳-۴ ثبت، مدیریت و تجزیه و تحلیل داده ها
۴۰	۳-۵ دفاع از ارزشها و منطق تحقیق
۴۰	۳-۵-۱ معیار معقول بودن (صحت)
۴۱	فصل ۴- تحلیل داده ها
۴۲	۴-۱-۱ مطالعه و تحلیل نمونه های مشابه
۴۲	۴-۱-۱-۱ مطالعه نمونه های داخل ایران
۴۲	۴-۱-۱-۱-۱ تاتر شهر تهران
۴۷	۴-۱-۱-۱-۲ تالار وحدت
۵۰	۴-۱-۱-۲ مطالعه نمونه های خارج ایران
۵۱	۴-۱-۱-۲-۱ خانه اپرا متروپولیتین
۵۶	۴-۱-۱-۲-۲ مرکز هنر های نمایشی تایپه
۶۰	۴-۱-۱-۲-۳ تئاتر ویلی، مرکز هنر های نمایشی
	دالاس
۶۵	۴-۲ رویکرد مکانی طرح
۶۵	۴-۲-۱ بررسی موقعیت جغرافیایی استان گیلان
۶۵	۴-۲-۲ بررسی خصوصیات شهری و منطقه ای
۶۵	۴-۲-۲-۲ ساختار کالبدی شهر رشت
۶۶	۴-۲-۳ بررسی شرایط اقلیمی شهر رشت
۶۶	۴-۲-۳-۱ ویژگی های دما
۶۶	۴-۲-۳-۲ میزان بارندگی
۶۶	۴-۲-۳-۳ میزان رطوبت
۶۷	۴-۲-۳-۴ ویژگی های باد
۶۷	۴-۲-۳-۴-۱ باد های محلی در استان

۶۸	۳-۴ شناخت و تحلیل سایت
۶۸	۱-۳-۴ معرفی سایت و دلایل انتخاب آن
۶۸	۲-۳-۴ سایت پیشنهادی
۶۹	۳-۳-۴ بررسی سایت پیشنهادی
۶۹	۴-۳-۴ بررسی توپوگرافی سایت
۷۰	۵-۳-۴ بررسی سواره و پیاده
۷۱	۴-۴ تحلیل مبانی فکری
۷۱	۱-۴-۴ مخاطب و نمایش
	۲-۴-۴ تغییر فضای تاتری و رابطه فیزیکی
۷۴	اجرا با مخاطب
	۳-۴-۴ راهکارهای طراحی فضای معماری
۷۵	بر اساس الگوی نمایش در جهت افزایش روابط اجتماعی
۷۵	۱-۳-۴-۴ راهکارهای طراحی بر اساس اجزاء نمایش
۷۶	۱-۱-۳-۴-۴ طراحی بر اساس ساختار نمایش
۷۶	۲-۳-۴-۴ راهکارهای طراحی بر اساس هنر نمایش بعنوان یک اجرای بدون واسطه که در ارتباط قوی با مخاطب قرار گرفته است.
۷۷	فصل ۵- نتیجه گیری و روند طراحی
۷۸	۱-۵ نتیجه
۷۹	۲-۵ ایده و روند شکل گیری طرح
۸۳	۳-۵ تدوین برنامه فیزیکی
۸۸	۴-۵ ملاحظات سازه ای
۸۹	۵-۵ مشخصات تاسیساتی بنا
۹۰	۶-۵ مشخصات آکوستیک سالن ها
۹۰	۷-۵ ایمنی در برابر زلزله
۹۱	پی نوشت
۹۲	فهرست منابع و مآخذ
	پیوست ۱: نقشه و مدارک طرح

فهرست عكس

صفحه	عنوان
۱۵	عكس ۱-۲
۱۶	عكس ۲-۲
۱۷	عكس ۳-۲
۱۹	عكس ۴-۲
۲۴	عكس ۵-۲
۲۶	عكس ۶-۲
۲۷	عكس ۷-۲
۳۰	عكس ۸-۲
۳۲	عكس ۹-۲

فصل اول

مقدمه

۱-۱ مقدمه:

روابط اجتماعی هسته اصلی جامعه محسوب می شوند و افراد به برقراری رابطه اجتماعی نیاز ذاتی دارند و به همین دلیل موقعیت هایی فراهم می آورند تا بتوانند رابطه اجتماعی را تجربه کنند. همه افراد در جامعه به نوعی در تلاش برای برقراری ارتباط با دیگران هستند تا مبادلات خود را در زمینه های مختلف سرعت بخشند.

در حال حاضر با توجه به رشد روز افزون دنیای مجازی و ارتباطات اینترنتی و در نتیجه کاهش تعاملات حضوری که در نهایت به گوشه گیری و انزوا مردم در جامعه منجر شده است، نیاز به ایجاد فضاهایی عمومی برای حضور گروهی افراد و ایجاد تعاملات اجتماعی، بیش از هر زمانی احساس می شود. بایست بدانیم که برای جلب افراد به این مکانها نیاز به راهکار هایی می باشد، که برای به تحقق در آوردن آنها باید مراحل را طی کرد. با وجود افزایش فضاهای عمومی چون فرهنگ سراها و خانه های محله در محله های مختلف شهر، ولی می بینیم که اکثر مردم برای گذران اوقات فراغت خود بیشتر به پارک ها و فضاهای باز و در نهایت به خیابانهایی هجوم می آورند که ظرفیت پذیرش آنها را ندارد. زیرا فرهنگ سراها قدرت کافی برای جذب افراد را ندارند. علاوه بر فرهنگ سراها، سینماها به خاطر تعداد محدود و سالن های نمایش نیز علاوه بر تعداد اندک، به خاطر موقعیت خاص امروز خود، توان زیادی در جذب افراد ندارند.

شاید نمایش به عنوان یک هنر جمعی و زنده بتواند به عنوان راهکار مناسبی برای جذب افراد به مکانهای عمومی، و بخصوص فضاهای نمایشی، معرفی شود. نمایش به عنوان یک هنر زنده، دارای قوی ترین کنش بین انواع دیگر هنر است. نمایش هنری است که از دیر باز به شکل های مختلف چون بازی ها و رقص ها و مراسم مذهبی و تعزیه در بین مردم ما بوده است. و مردم نسبت به هنر ها و رسانه های جدیدتری چون تلویزیون و سینما، ارتباط نزدیک تری با آن دارند. لذا استفاده از هنر نمایش که در روابط متقابل بین مخاطب و فضای معماری است می تواند برای طراحی یک فضای نمایشی، موثر واقع شود. در این تحقیق، در مرحله اول با بررسی اهمیت وجود روابط اجتماعی بین انسانها، به لزوم ایجاد فضاهای عمومی بعنوان مکانی برای ایجاد این روابط پرداخته می شود و در

مرحله دوم با بررسی هنر نمایش، ساختار و تاریخچه آن، به کارکرد اجتماعی آن اشاره می شود و در مرحله سوم با تجزیه و تحلیل دو محور نمایش و روابط اجتماعی راهکار هایی ارائه می شود و در نهایت با استفاده از اطلاعات جمع آوری شده در خصوص طراحی فضاهای نمایشی و همچنین راهکارهای پیشنهادی به طرحی از فضای اجرای نمایش خواهیم رسید.

۱-۲ بیان مسأله

تحولات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی یک قرن گذشته موجبات فعالتر شدن هر چه بیشتر آحاد و جوامع بشری را فراهم نموده است. در این میان افزایش جمعیت، و زندگی در آپارتمانهایی که به تدریج کوچک و کوچک تر می شوند، از میان رفتن حریم عرصه های خصوصی زندگی، ایجاد اختلاف طبقاتی در اجتماع، اشتغال در فعالیت های پر استرس و مداوم، اتلاف وقت و خستگی ناشی از انتظار در ترافیک شهری، یکسان شدن فرم بناهای شهری، ایجاد افتراق میان افراد جامعه و ... که همه نتیجه زندگی مدرن است موجب کمرنگ شدن ارتباطات و تعاملات اجتماعی بطور مستقیم و افزایش ارتباطات دیجیتالی و اینترنتی شده است. همانطور که هانا آرنه^۱ اشاره می کند «احساس بیگانگی یکی از سر چشمه های مشکلاتی است که امروز، گریبانگیر مردم شده است» (امیریار احمدی ۱۳۷۸) این احساس که نتیجه تجددگرایی است، بر تمام جهان، افعال و رفتار های بشری نیز نفوذ کرده است. از این رو بصورت های مختلف و به شکلی فزاینده در بین مردم و مسایل مرتبط با آنها و بین فرد و محیط و بین فرد با افراد دیگر مطرح است.

باید دانست که با وجود تمام پیشرفت های تکنولوژیکی در زمینه ارتباطات، و تسهیل در برآورده شدن نیازهای ارتباط مجازی، از طرف دیگر هر روز شاهد کم شدن ارتباطات حضوری انسانها با یکدیگر هستیم. نتایج یک نظرسنجی در ایالات متحده نشان می دهد علیرغم نگرانی هایی که در مورد امنیت ارتباطات اینترنتی وجود دارد، اکثر مردم استفاده از اینترنت را برای انجام فعالیت های اقتصادی خود ترجیح می دهند، از میان آن هایی که از اینترنت استفاده می کردند ۷۰ درصد معتقد بودند که اینترنت زندگی آنها را بهتر کرده است. (2000 Biggs) رسانه های معاصر، بیش از هر فناوری دیگری در زمینه ارتباطات جمعی، امکان انتقال و بازیابی مقادیر بیشتر اطلاعات را فراهم می کنند، کنترل بیشتری بر خلق محتوا و گزینش، از سوی کاربران آن ها وجود دارد و برای مشتریان متوسط، هزینه کمتری دارند.

با وجودی که اینترنت یکی از ضروریات دنیای امروز شده است و نیاز به آن امری انکار ناپذیر است ولی می بینیم که توجه یکسویه و استفاده نادرست از آن مضراتی هم در پی دارد که بر شخصیت و روابط اجتماعی فرد و گروه تاثیر می گذارد. این ویژگی های رسانه های جدید، بنیان های برداشت ما از ارتباطات جمعی را متزلزل می سازد. و مرز های بین ارتباط جمعی و ارتباطات میان فردی را مبهم می سازد.

انسانها همواره با ایجاد فضاهایی عمومی در شهر، نیاز ذاتی خود به برقراری روابط اجتماعی را برآورده کرده اند، ساختارهایی که از نظر اجتماعی فعال بوده و امکان ارتباط چهره به چهره انسانی در درون جامعه را فراهم آورده است. در حالی که در دنیای امروز فضاهای عمومی برای عبور و مرور وسایط نقلیه بر فضاهایی برای ارتباطات اجتماعی چیره شده است. هم چنین سلطه بی قید و شرط خودروهای شخصی بر شهر و به تبع آن تداخل حرکت سواره و پیاده از سرزندگی می کاهد؛ و نقش پیاده روی به عنوان یکی از ارکان مهم سلامت روحی و جسمی شهروندان، بسیار کمرنگ شده است. واضح است که لازمه سرزندگی فضاهای شهری حضور مردم در شهر است؛ اما امروزه به دلایل گوناگون مردم تمایلی برای وقت گذراندن در فضاهای جمعی را ندارند.

حال با رشد روزافزون فن آوری در ارتباطات مجازی، معماری چه آینده ای خواهد یافت؟ و آیا معماری می تواند بعنوان مکانی برای حضور جمعی انسانها، از خطر کمرنگ شدن تعاملات و حضور واقعی آنها بکاهد؟

معماری در قالب فضاهای عمومی می تواند گزینه مناسبی برای حضور جمعی انسانها باشد. حوزه عمومی، فضای اجتماعی، سیاسی است که در آن فرد به بیان خویش در ارتباط با دیگری می پردازد. از خصوصیات حوزه عمومی به بحث و تبادل آزاد، دسترسی آزاد و علنی بودن را می توان بر شمرد. «واضح است که پدیده ای اجتماعی به نام حوزه عمومی بایستی در دسترس تمام شهروندان باشد (حشمتی، ۱۳۸۹)

اینکه چه چیز می تواند بصورت موثر و مطلق بر حضور انسانها در یک فضا تاثیر مستقیمی داشته باشد شاید به روشنی مشخص نباشد. صاحب نظران و معماران مختلف در طول دوره های مختلف روش های متفاوتی را ارائه داده اند. برخی فضا را تعیین کننده روابط اجتماعی موجود می دانند. بعضی فضا را بعد مادی جامعه فرض می کنند و روابط اجتماعی را در شکل دادن به آن موثر می دانند. بعضی نیز معتقدند فضا امکانات و محدودیت هایی ایجاد می کند که مردم بر اساس معیارهای فرهنگی خود آن را انتخاب می کنند.

امروزه با پیشرفت تکنولوژی و در عصر ارتباطات، ترکیب هنر و رسانه ها با فضاهای زندگی مردم بوضوح دیده می شود و تاثیر آن بر روابط بین مردم و درک آنها از فضا کاملاً روشن می باشد. به عقیده مک لوهان، اگر هنر و واقعیت به هر طریقی با یکدیگر مرتبط اند، این ارتباط را تنها می توان با بکارگیری برون افکنی ها به دست آورد. امروزه در آثار هنری، فرم گرایی نو متأثر از تکنولوژی های نوین و پارادایمهای دگر رشته ای نظیر ریاضیات، روانشناسی و فیزیک پا به عرصه گذارده است که شکلی جدیدی از معنایابی و روایت گری دارد. (پوگلیسی، ۱۳۸۵، ص ۷۳)

پدیده نمایش به صورت کنونی خود، از غرب وارد فرهنگ ما شده و نمایش ایرانی به علت عدم توجه و پرداختن به آن رو به فراموشی سپرده شده است لذا طراحان و برنامه ریزان ما نقش چندانی در تنظیم و طراحی فضاهای نمایشی (همین یکی دو مورد محدود و موجود) بخصوص در رابطه با خصوصیات فرهنگی و نیاز های اجتماعی، اقتصادی ما نداشته و صرفاً به پیاده کردن الگو های خارجی پرداخته اند. حاصل امر این شد که فضاها و فرم های ایجاد شده با نیاز ها و خصوصیات (الگوهای رفتاری) جامعه ما انطباق نداشته و در نتیجه مردم تمایلی برای حضور در این فضاها ندارند. هنر نمایش هنری زنده است و نسبت به دیگر هنرها در ارتباط نزدیک تری با مخاطب قرار دارد. نمایش به عنوان یک هنری زنده، دارای قوی ترین کنش بین انواع دیگر هنر است. یک نمایش از هر نوع که قابل تصور باشد، چه یک تراژدی همراه با نمایشنامه در یک سالن تاتر و چه بداهه گویی های نقالی در قهوه خانه و یا حتی بازی اسکیت سوار های خیابانی، همه و همه برای تماشاگران و در حضور آنها بطور زنده اجرا می شود. لذا نمایش به عنوان یک هنر جمعی و زنده می تواند به عنوان راهکار مناسبی برای جذب افراد به مکانهای عمومی، و بخصوص فضاهای نمایشی، معرفی شود.

منتقدان پسامدرن اغلب ثابت می کنند که چگونه طراحی فضای نمایشی و رویدادهای تماشایی از طریق کنترل اجتماعی به نفع جامعه تمام می شود. این منتقدان تلویحاً به مرگ تعامل عمومی در زندگی شهری اشاره می کنند. حال اگر فرض کنیم که فضای عمومی همچون یک صحنه نمایش است و انسانها همچون تماشاچیان و بازیگران آن، آنگاه هم رویدادهایی که در این فضا اتفاق می افتد و هم خود فضا و فرم و ساختار آن در کیفیت روابط و تعاملات افراد واقع در این فضا تاثیر گذار می باشد. نمایش شهری را می توان خیلی ساده به مفهوم فعالیت ها، کنش ها، و واکنش های روزمره مردم در فضاهای عمومی تعریف کرد.

مفهوم زندگی عمومی به مثابه اجرای تاتری ریشه در یکی از قدیمی ترین اندیشه های مربوط به زندگی بشری یعنی theatrum mundi به معنای جامعه با تاتر و اعمال روزمره به همراه با بازیگری دارد.

این اندیشه ناظر بر این موضوع است که همه ما در زندگی عمومی بخشی از یک اجرای تاتری را بازی می کنیم و می خواهیم از بازی نقش و جلوه گری های زندگی روزمره لذت ببریم. «1977، sennett»

مامفورد، نویسنده «تاتری از عمل اجتماعی» نیز این مقایسه را بین تاتر و اجتماع به عمل آورده و می گوید شهر قبل از هر چیز یک تاتر است که تفکیک فرصت هایی برای زندگی مشترک و نمایش جمعی مهمی را امکان پذیر می سازد. (mumford، 1937)

لنارد و لنارد می نویسند که فضای عمومی هم صحنه و هم تالار است، چون در فضای عمومی تماشاگران ممکن است هر لحظه بخواهند خودشان بازیگر باشند» (Lenard & Lenard، 1984) این گفته بدین معنا است که در فضاهای جمعی هیچ مفهوم ثابتی از این که نمایش در کجا باید اتفاق بیفتد و کجا می توان آن را تماشا کرد، وجود ندارد. یعنی نمایش مفهومی پویا و متغیر است و گاهی اوقات ممکن است ما صرفاً با شرکت در زندگی در خیابان به طرزی غیر عمدی و یا عمدی مرکز توجه و علاقه دیگران قرار بگیریم. به علاوه نمایش چیزی است که به مردم در فضاهای عمومی زندگی می بخشد: در واقع، نمایش سرشار از فعالیت، علاقه، شور و درگیری است که از طریق واکنش مردم در سطوح مختلف بی شماری آفریده می شود

نمایش در فضای جمعی از این نظر نیز مهم است که بیگانگی بین غریبه ها را با ایجاد فرصت بودن با دیگران به شیوه ای راحت و بی دردسر (gohl، 1991) فراهم می کند. به گفته اپیلیارد «زندگی با نمایش در خیابان نه تنها بیگانگی زندگی شهری را کاهش می دهد، بلکه می تواند فعالیت های خیابانی دیگر را تشویق کند» (appleyard، 1981): در نتیجه شرکت در نمایش در یک فضای شهری می تواند محدودیت های شخصی یا اجتماعی را در هم بشکند و باعث ایجاد روابطی تازه و شکل های نوینی از فعالیت گردد. از نظر سانت شهر ابزار مهمی در زندگی غیر شخصی است، جایی است که جدایی و پیچیدگی اشخاص، علاقه ها و سلیقه های اجتماعی، به عنوان تجربه ای اجتماعی در دسترس قرار می گیرد: این است که از نظر او نمایش شهری به ما امکان می دهد که، در عین پراکندگی با دیگران ارتباط برقرار کنیم، بدون اینکه آن ها را شخصاً بشناسیم، از این رو به ما فرصت گریز از نقش ها و فشار های اجتماعی را می بخشد. (sonnet، ۱۹۷۷).

مهم تر از همه، این که نمایش به تداوم خود زندگی کمک می کند. وقتی محلی زنده و جالب توجه باشد، برای مردم بیش تری جذاب می شود، هم چنان که شمار مردم در نمایش های متفاوت و دست و پنجه نرم کردن های بیش تر نیز افزایش می یابد. یک فضای طراحی شده مناسب می تواند دائماً

انواع تازه ای از فعالیت ها و کنش و واکنش ها را ایجاد کند که به نوبه خود باعث ایجاد فضای شهری جالب تر و هیجان انگیزتری می شود. (gohl, 1991)

این تحقیق در جستجوی جنبه های نمایی زندگی اجتماعی روزمره در فضاهای عمومی است و به توصیف چگونگی طراحی فضای عمومی خاصی می پردازد که آن نمایش و در واقع تعاملات و روابط انسانی را پشتیبانی و تقویت کند. در نهایت به این فرض خواهیم رسید که با توجه به اینکه نمایش در یک حضور گروهی شکل می یابد، که در ارتباط مستقیم با مخاطب خود قرار دارد و همچنین با توجه به ساختارش، که قابلیت چندانی در جذب مخاطب دارد، لذا می تواند انگیزه مناسبی برای حضور افراد در یک مکان عمومی باشد.

۳-۱ هدف های تحقیق

- ۱ - به دست آوردن یک چهارچوب شناختی از شرایط و ساختار هنر نمایش و مفهوم کنش پذیری آن، بعنوان ابزاری برای جذب مخاطب و ارتقاء تعامل بین انسانها در فضای معماری
- ۲ - توجه به هنر نمایش مردمی و ایجاد فضای معماری مناسب، برای رشد آن.

۴-۱ اهمیت موضوع تحقیق و دلایل انتخاب آن

با توجه به افزایش ارتباطات مجازی، و استفاده روز افزون از وسایل ارتباط مجازی، برخی از مطالعات اخیر نشان میدهد که استفاده افراطی از این وسایل و به خصوص اینترنت فرد را از جهان بیرونی منزوی میسازد و باعث میشود که زمان کمتری را صرف گذراندن با دوستان و خانواده بکند. همچنین استفاده افراطی از اینترنت ممکن است به افسردگی فرد منجر شود (Kumari Rajani, 2004 and Chandio) لذا یکی از راه های متعادل کردن این پدیده، نیاز به فراهم آوردن مکانهایی برای حضور فیزیکی افراد برای تعاملات اجتماعی بیشتر است.

همچنین با توجه به عدم رشد تاتر در ایران و فراموش شدن اندک تاتر باقی مانده، و نیز عدم وجود سالنها و فضاهای مناسب برای اجرای نمایش و آموزش و رشد آن، و با وجود تعداد زیادی فارغ التحصیل و دانشجوی علاقه مند به کار در این رشته، بنابراین طراحی یک فضای مناسب تاتری که بتواند در عین حال پاسخگوی نیاز های امروز تاتر و همچنین محل مناسبی برای رشد و جذب تماشاگر و ایجاد یک فضای اجتماعی کوچک برای تعاملات بیشتر، در دنیای رو به تغییر امروز باشد، بسیار ضروری است.

فصل دوم

چارچوب نظری